

Franc Rant

(9. 10. 1910–17. 1. 1996)

Franc Rant (1910–1996)

V letu 2010 je minilo 100 let od rojstva kulturnika Franca Ranta, Matičkovega Franceljna iz Reteč, ki je bil glavni nosilec in ustvarjalec kulturnega življenja v rodni Retečah. Rodil se je kot dvanajsti, zadnji otrok očeta Jakoba in Marije, rojene Kermelj, Rbičeve. Mama je obiskovala loško uršulinsko šolo, oče je bil nepismen, a vendar zelo dober gospodar, ki je veliko družino preživel z delom na kmetiji in s pletarstvom.

Francelj je štiri razrede osnovne šole naredil v Retečah, nato pa je do svojega 24. leta pomagal na domači kmetiji. Kasneje se je ob pomoči brata Lojzeta, ki je bil tedaj že sodnik, vpisal na zasebno trgovsko šolo, Krištofov zavod v Ljubljani. Izmed petdesetih učencev je imel edino on končano le enorazredno šolo in je bil seveda najstarejši. Kljub težkemu začetku je šolo končal z odličnim uspehom.

Po končani trgovski šoli se je zaposlil pri maminem svaku, v trgovini z deželnimi pridelki, ki je bila na Trati, nasproti železniške postaje. Tu je delal do začetka 2. svetovne vojne, nato pa je delo, ker je znal nemško, dobil v pisarni na železnici v Ljubljani. Pri železnici je ostal do konca vojne, ko so ga premestili na železničarski pokojninski fond, kasneje pa na urad za socialno zavarovanje v Novem mestu in nato v Trebnjem. V tem času je naredil tri razrede gimnazije, ki jo je kasneje dokončal v Ljubljani. Ponovno je zaprosil za službo pri železnici in dobil delovno mesto na postaji v Šiški. Tik pred upokojitvijo je bil premeščen na postajo v Moste, kjer se je leta 1971 upokojil.

Vse življenje je zelo rad potoval in vsako leto je izkoristil možnost nakupa kart s popustom, ki jih je železnica nudila svojim zaposlenim; najdlje se je peljal do Stockholma.

V reteško kulturno življenje se vključil že kot mlad fant. Igral je v tamburaški skupini, ki jo je za bratom Alojzom vodil Anton Kušar, Krivčev iz Reteč. Alojz Rant (rojen 1901) je prvo tamburaško skupino, samih deklet, ustanovil leta 1922 in jo vodil šest let. Francelj je leta 1947 pri novonastalem kulturno-umetniškem društvu ustanovil dekliško tamburaško skupino, ki je delovala do leta 1948, ko je bil službeno premeščen v Novo mesto. Leta 1952 je spet osnoval skupino, ki si je leta 1971 nadela ime Tamburaški orkester Bisernica. Do leta 1982 je delovala po ena tamburaška skupina, saj ko so prenehali starejši, je spet pričel učiti nove učence. Po letu 1982 je vodenje starejše skupine prevzel Janez Kermelj, Francelj pa je vse do leta 1993 vodil in skrbel za podmladek.

Tamburaška skupina Bisernica je bila osrednja glasbena skupina v Retečah, v njej je igralo več kot 300 domačinov. Tamburaši so bili nepogrešljivi na vseh kulturnih prireditvah v domačem in okoliških krajih, kmalu so postali prepoznavni po vsej Sloveniji. Ko so leta 1970 pričeli sodelovati s folklorno skupino Sava iz Kranja, so nežne zvoke tamburic ponesli tudi v mnoge tuje, celo prekomorske države. Poleg klasičnih tamburaških skladb je Francelj rad posegal po opernih arijah in operetah, za katere je velikokrat sam napisal priredbe. Sodeloval je tudi z opernim pevcem Ladkom Korošcem, s katerim sta bila dobra prijatelja.

Leta 1947 je bil, poleg učitelja Lovra Korenčana in Vinka Žagarja, pobudnik pri ustanovitvi reteškega kulturnega društva, ki si je nadelo ime KUD Janko Krmelj Reteče-Gorenja vas; od leta 1989 pa praktično do smrti je bil predsednik tega društva.

Skrb za tamburaški podmladek je Franca Ranta spremljala do pozne starosti.

Izjemno dejaven je bil tudi na pevskem področju. Takoj po 2. svetovni vojni je 12 let vodil cerkveni mladinski zbor, organistka je bila Tončka Križaj. Zbor ni nastopal le na koru, ampak tudi na odru novozgrajenega kulturnega doma. Pevci so večkrat prepevali pri maši na Brezjah in hodili na izlete po Sloveniji. Franc Rant je dolga leta prepeval tudi pri reteškem moškem pevskem zboru, ki ga je občasno tudi vodil. Vsa leta je pel pri cerkvenem mešanem zboru in, kadar ni bilo organistke, s piščalko intoniral skladbe. Med leti 1965 in 1980 je vodil železničarski moški oktet v Ljubljani. Ko se je upokojil, je prepeval tudi pri loškem upokojenskem zboru.

Francelj je deloval tudi na gledališkem odru. Pred vojno je bil igralec v reteški gledališki skupini, po koncu vojne pa do leta 1964 režiser večine predstav, ki so jih odigrali reteški gledališčniki. Imel je tudi pesniški talent, saj je napisal veliko priložnostnih pesmi za razna družbena, cerkvena in osebna praznovanja in druge name-ne (za ponazoritev je na koncu prispevka pesem *Slavospev loški medli*).

Bil je dolgoletni član župnijskega pastoralnega sveta, od leta 1969 do 1990 je bil predsednik krajevene organizacije Rdečega križa v Retečah.

Francljevo kulturno in družbeno delovanje je bilo izjemno bogato, ljudje se ga spominjajo kot dobrohotnega in mirnega človeka. Ker je bil samski, je vse svoje talente in energijo namenil za druge, za dvig reteškega kulturnega življenja.

Mara Bertancelj Burger z Godešiča se takole spominja pevskih vaj pri cerkvenem mladinskem zboru: *»Večkrat se spomnim veselih dogodkov s pevskih vaj, kako je včasih naš učitelj in dirigent Francelj zmajeval z glavo, ko se nikakor ni poglelo šepetanje med dekleti, ki smo si imele veliko povedati. Francelj je bil neverjetno potrpežljiv in nas je znal motivirati z izleti – bodisi da smo šli na gostovanje v bližnje vasi ali pa smo se s cerkvenim pevskim zborom odpravili na Brezje (z vlakom seveda), pa na Šmarno goro in ne nazadnje tudi k njegovemu bratu – župniku Lojzetu v Laze, pa k Sv. Trem Kraljem. To so bila doživetja mladih ljudi – veselih –, ki jih še zdaj odražajo fotografije, če jih pogledaš po več kot pol stoletja.«*

V spomin in zahvalo za vse njegovo delo so reteški kulturniki na dan stoletnice njegovega rojstva, v soboto, 9. oktobra 2010, pripravili *Francljev večer*, na katerem so nastopile tri tamburaške skupine Bisernica, pod vodstvom Janeza Kermelja, Marijana Igličarja in Jureta Križaja, folklorna skupina Sava, ansambel Jaz pa ti, v katerem igrajo njegovi nečaki, pevci in pevke nekdanjega mladinskega zbora, z vodjo Antonijo Križaj, pevec Andraž Gartner in člani reteške literarne sekcije z Marijo Krajnik, ki so prebrali nekaj njegovih pesmi ter zaigrali prigodo iz slavljenčevega življenja. Vsebinsko in organizacijsko je večer pripravil neumorni Janez Kermelj, ki je spisal tudi vezno besedilo v verzih, v katerem je opisal Francljevo življenjsko pot.

Vsi nastopajoči na Francijevem večeru na odru kulturnega doma v Retečah.

(foto: Peter Košenina)

Slavospev loški medli!

*So ljudje od pamtlveka
proučevali človeka
pa njegova oblačila
govor, šege in jedila.*

*Tukaj pa od vseh jedi
v Loki najbolj znana se nam zdi
pristna loška medla naša,
ki jedila vsa prekaša.*

*Kar pa v prostor gre trebuha
treba je, da prej se skuha,
vendar našo medlo slavno
kuhati je enostavno.*

*Moke pest in ščepec pšena,
to ni vendar kunšt nobena,
torej ni skrbi posebno,
kar za kuho je potrebno.*

*V krop da pšeno, da razpoka,
potlej pa doda se moka,
to naj dobro še prevre.
No, pa je gotovo vse.*

*So Ločanke govorile,
ko to medlo so hvalile.
Tak' je dobra naša medla,
še ob nedeljah bi jo jedla.*

*Če želodček ti bohuje,
medla nikdar ne škoduje,
zjutraj in zvečer ti paše
kakor jogurt s tetra flaše.*

*Se po medli ti ne kolca,
dobra je kot s'no s kozolca.
Kakor z dimnika klobase
je primerna za vse čase.*

*Medli treba ni zboljšave,
nič začimb in zelenjave,
če dodaš le kak ocvrtrek,
boljši ti bo njen požirek.*

*Kot kozarček vinčka s sodčka
medla zboljša okus želodčka
in če se pravilno kuha,
se po njej nikdar ne bruha.*

*Pa Ločanke so dejale,
da od medle so bolj zale,
luštne bolj od vseh ljudi,
da se jim kar sitno zdi.*

*Pridno torej jejte medlo,
pa se v glav' ne bo vam zmedlo,
bister svež bo vaš razum,
v srcu radost in pogum.*

Franc Rant
Reteče, 6. junija 1993